Kungsbacka satsar på

STOPP för avhopp

För två år sedan startade Beda Hallbergs gymnasium, som bland annat riktar sig till ungdomar som hoppat av.

Av Mari Edman
Foto Anna von Brömssen

TUSENTALS ELEVER HOPPAR AV gymnasieskolan varje år. Många av dem byter till ett annat program och en del kompletterar sina betyg på Komvux. Andra slutför aldrig sina studier och riskerar problem, utanförskap och arbetslöshet senare i livet.

För att motverka den dystra statistiken drog Sveriges kommuner och landsting, SKL, 2012 igång det treåriga samverkansprojektet Plug In. Syftet är att med hjälp av nya metoder få ungdomar som funderar på att avbryta sina gymnasiestudier, och dem som redan har hoppat av, att återvända till skolan. Under de första tre åren deltog ett 50-tal kommuner från hela Sverige i projektet och drev tillsammans runt 80 olika delprojekt.

Ett av delprojekten i Plug In är Beda Hallbergs gymnasium i Kungsbacka, som slog upp portarna 2013. Skolan vänder sig till två målgrupper, dels elever som efter grundskolan vill läsa samhälls- →

Personalnärvaro och relationer är viktiga på Beda Hallbergs gymnasium. Läraren Maria Fritzon Ölander peppar eleverna Tobias Borg och Robin Bergman.

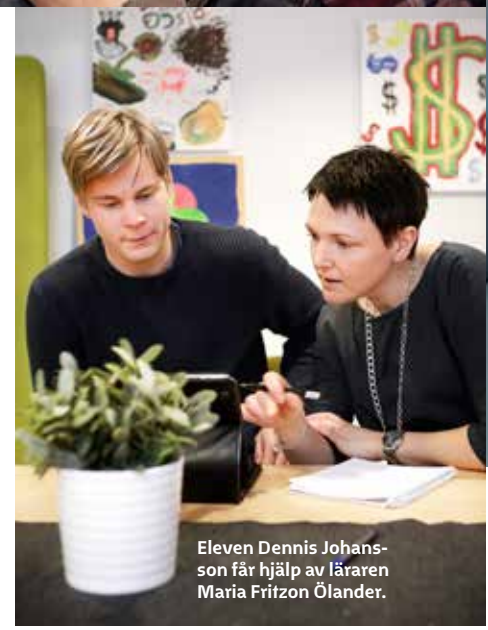

Eleven Dennis Johansson får hjälp av läraren Maria Fritzon Ölander.

Fasta scheman, korta lov och läxfritt. Det är några av komponenterna i Beda Hallbergs framgångsrika koncept. På bilden eleverna Tobias Borg och Robin Bergman med lärarna Benita Nordberg (t v) och Maria Fritzon Ölander.

→ vetenskapsprogrammet på en liten skola, och dels elever som har hoppat av gymnasiet och vill återuppta sina studier, så kallade flexelever. De senare har ett flexibelt studieupplägg som anpassas utifrån de kurser som de har läst tidigare.

– När vi startade pågick redan sju Plug In-projekt på våra två stora kommunala gymnasieskolor i kommunen, embryon som en enig politisk nämnd ville utveckla, berättar vikarierande rektor Anna-Lena Näsström.

– Det fanns de som sa: ”Är han galen? Ska de starta en ny skola i dessa tider när det råder en elevsvacka och personal får sluta?”. Men det är lättare att bryta sig loss från gamla mönster genom att starta en ny skola än att förändra en befintlig.

ANNA-LENA NÄSSTRÖM har arbetat på Beda Hallbergs sedan årsskiftet. Att det inte är någon vanlig gymnasieskola märks redan ute på gatan, i sydöstra hörnet av Kungsbacka torg. Skolan ligger två trappor upp i samma hus som en stor mataffär. När man kliver in genom dörren hamnar man nästan direkt i det ombonade uppehållsrummet, där skolans 80 elever och personalen bland annat äter frukost och lunch tillsammans.

Ambitionen på Beda Hallbergs gymnasium är att skolan ska vara anpassad efter eleverna i stället för tvärtom, eftersom det viktigaste för att undvika avhopp är att eleverna trivs.

– Skolan började i mycket liten skala, i en nyfiken och entusiastisk pionjäranda. Utgångspunkten är modern skolforskning och entreprenöriellt lärande. Framför allt har vi plockat upp mycket från John Hatties *Synligt lärande*, säger Anna-Lena Näsström.

Elevernas scheman ser likadana ut varje dag. Efter den obligatoriska frukosten, där dagens arbete planeras, är det klockan tio dags för det första så kallade lärpasset och efter lunch det andra. Båda lärpassen är två timmar långa. Dagarna avslutas med frivillig studiehandledning mellan klockan 15 och 16.

– Under perioder om fyra till fem veckor jobbar vi i projekt där lärandemålen i kurserna överlappar varandra. Varannan period jobbar vi projektinriktat och varannan period läser eleverna ämnesscheman. Forskningen visar att detta sätt funkar bättre än korsande scheman och snuttifiering, eftersom det hjälper eleverna att se den röda tråden, förklarar Anna-Lena Näsström.

I JULI OCH UNDER två veckor över jul håller skolan stängt. Resten av året är den öppen, vilket är möjligt tack vare att personalen har gått över från ferietjänst till semestertjänst. Man har märkt att många elever uppskattar möjligheten att komma till skolan under loven. Det är också ett sätt att stävja avhopp, eftersom många av dem sker i samband med lov.

Personalnärvaro och relationer är viktiga på Beda Hallbergs. Skolan har satsat mycket på elevhälsa och har en annorlunda personalsammansättning. Till exempel är kuratorstjänsten och studie- och yrkesvägledartjänsten mer omfattande än de brukar vara på andra skolor, och såväl dessa som rektorn ingår i de så kallade lärteamen, som är kopplade till skolans profil: kommunikation och ledarskap.

– Jag vet var varenda elev hör hemma. Eleverna blir sedda och bekräftade hos oss. Om någon har varit frånvarande är ingen dömande eller ifrågasättande, utan då tar vi kontakt och säger: ”Kul att se dig”, säger Anna-Lena Näsström.

> ”Skolan började i mycket liten skala, i en nyfiken och entusiastisk pionjäranda.”

Att uttrycka sig medvetet och skapa nya ord – lektionerna kallas för lärpass och de små lektionssalarna för lärstudior – har varit en medveten strategi för att skapa rätt studiemiljö på Beda Hallbergs gymnasium. Detsamma gäller beslutet att skolan ska vara läxfri och att använda moderna hjälpmedel. Alla elever har till exempel varsin läsplatta och mycket av kommunikationen sker digitalt.

– Det är ju så man lär sig i dag. Lärarnas stora utmaning har varit att motivera eleverna att ta ansvar för sin tid. Vi har givetvis också ett ansvar, men eftersom skolan är liten så är beslutsvägarna kortare och snabbare. Det ger oss möjlighet att tänka utanför boxen, beskriver Anna-Lena Näsström.

EN DEL AV PENGARNA från Plug In har skolan använt till att utveckla sitt internationella samarbete genom upplevelsebaserat lärande. Fem flexelever anmälde sitt intresse för att →

Plug In ska minska avhoppen

Projektet Plug In startade 2012 och drivs av Sveriges kommuner och landsting, SKL, i samarbete med ett stort antal kommuner i sex regioner i landet. Det syftar till att utveckla metoder för att förhindra avhopp från gymnasiet och att förbättra samarbetet mellan skolor, socialtjänsten och arbetsförmedlingen.

Målet är att halvera andelen elever som inte fullföljer sin gymnasieutbildning inom fyra år i de olika regionerna.

Under projektets tre första år bedrevs cirka 80 projekt inom ramen för Plug In.

Plug In finansieras till hälften av EU-medel genom ESF-rådet (Rådet för europeiska socialfonden), som skjutit till drygt 200 miljoner kronor. Slutrapportering av Plug In sker 2018.

Källa: SKL

under fem dagar i januari i år göra en kulturstudieresa och jämföra hur det är att vara ung i Sverige respektive i Litauen. Med på resan var två lärare och skolans kurator.

Eleverna förberedde sig två timmar i veckan under ett par månader före resan genom att läsa på och skriva presentationer. Sedan de kom hem har de lagt ungefär lika mycket tid på att följa upp resan.

– Det är alltid roligare att åka iväg någonstans än att sitta i ett klassrum, säger eleven Robin Bergman, som är en av skolans runt 25 flexelever. Vi fick dessutom en bättre bild av Litauen och hur det är att leva där.

MARKUS LYGNERYD tycker att lärar- och elevrelationen lyfte genom de nya situationerna som de upplevde tillsammans. Han lade bland annat märke till att de litauiska lärarna inte pratade med sina elever.

– Min motivation för skolarbetet ökade tack vare resan, säger han.

Även Emelie Vidén upplevde att lusten att plugga ökade.

– Min motivation höll i sig i två till tre veckor, berättar hon.

I dag slutför 89 procent av gymnasieeleverna i Kungsbacka sina studier. På Beda Hallbergs gymnasium är det ännu fler. Rektor Anna-Lena Näsström tror att det beror på att det på skolan finns flexibilitet och ett stort utrymme för att få vara sig själv och hitta sin ”kasam”, känsla av sammanhang.

– Vi försöker också att hitta lösningar med de andra gymnasieskolorna. Till exempel har vi två elever som är inskrivna på program i andra skolor, men som får sin undervisning här hos oss. Samhällsprogrammet är inte det optimala för alla elever, men det är lättast att gå över till för den som byter program under ett läsår, säger hon.

Anna-Lena Näsström är vikarierande rektor på Beda Hallbergs gymnasium.

Erfarenheterna från Beda Hallbergs gymnasium stämmer överens med det som Plug In har identifierat som framgångsrika områden för att förhindra avhopp, utifrån de delprojekt som hittills har inkommit med rapporter.

Dit hör bemötandet, samarbete mellan skolan och myndigheter, till exempel socialtjänsten, att ha koll på eleven och en flexibel organisation.

TILL SOMMAREN KOMMER

Plug Ins rapport, som görs i samarbete med forskare vid Umeå universitet. Då ska även *pluginnovation.se*, den digitala plattformen där kunskaperna från Plug In och forskningen kring avhopp har samlats, att få ett nytt och mer användarvänligt utseende.

– Vi har forskare knutna till *pluginnovation.se*. Nu finns evidensprövade metoder, bland annat utifrån slutsatser av de djupstudier som vi har genomfört i Plug In. Svenska och internationella studier bekräftar dessa rön, berättar Gunnar Anderzon på SKL och nationell projektledare för Plug In.

– Jag får dagligen förfrågningar från fler regioner som vill vara med, säger han. Nu vet de vad man kan åstadkomma genom att skapa en bättre struktur kring de här frågorna.

I mitten av mars kom beskedet att Plug In får en fortsättning. Denna gång är avsikten att fokusera på mer specifika målgrupper – nyanlända i gymnasieåldern och 15-åringar – liksom på skolmiljön. Tanken är att kunna jobba mer förebyggande och att se riskgrupper tidigare.

– Hittills har vi nått nästan 8 000 elever, säger Gunnar Anderzon. Vi räknar med att nå 3 000 till. ●

EN AV FYRA GÅR INTE KLART

324 000 elever gick i gymnasieskolan hösten 2014. 24 procent av gymnasieeleverna fullföljer inte sin gymnasieutbildning inom fyra år. Andelen ungdomar i Sverige i åldern 16–24 år, som inte slutfört gymnasiet och som varken arbetar eller studerar, är 10 procent. Motsvarande siffra för EU är 14 procent.
Källa: pluginnovation.se, skl.se

10 orsaker till avhopp

1. **Mobbning, socialt utanförskap**
2. **Brist på pedagogiskt stöd i skolan**
3. **Vuxna som inte bryr sig**
4. **Dåligt bemötande i skolan**
5. **Bristfälligt pedagogiskt stöd i skolan efter en långvarig frånvaro (på grund av sjukdom eller missbruk)**
6. **Behov av mer praktik och mindre teori**
7. **Stökig skolmiljö**
8. **Fel programval**
9. **Neuropsykiatriska funktionsnedsättningar som inte upptäcks under utbildningen**
10. **Dåliga hemförhållanden**

Källa: Temagruppen Unga i arbetslivet

Eleverna Robin Bergman och Tobias Borg är två av skolans 25 flexelever, här tillsammans med läraren Benita Nordberg.

Eleverna på Beda Hallbergs får lära sig att ta ansvar för sin studiestil. På bilden eleven Martin Johansson och läraren Anna Petrini.

Läs mer:
pluginnovation.se
Tio orsaker till avhopp, rapport från Temagruppen Unga i arbetslivet, temaunga.se (sök på ”10 orsaker”)
Dropouts, magasin från Temagruppen Unga i arbetslivet, kan läsas på temaunga.se (sök på ”dropouts”)
kunskapsbanken.org, webbplats från Nordisk kunskapsbank om avhopp från gymnasieskolan